

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane

 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:

odată 14 fil., a doua

oară 12 fil., a treia

oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Ultimat Sârbiei.

Ieri (Vineri d. a.) când scrieam primul acestui număr, nu cunoșteam, decât în liniamente mari, conținutul notei, ce-l va prezenta Monarhia noastră guvernului din Belgrad.

Ziarele de seara ne-au adus **textul** acestei note, și îl publicăm după acest articol, din care nu schimbăm nici un șir, căci **toate** combinările noastre de ieri, corăspund situației, pe deplin.

Să ne dăm seamă de gravitatea situației; Monarhia a trimis Sârbiei nu o notă, ci un **ultimat**.

Monarhia nu se mai poate retrage: **Alea jacta est!**

Rămâne, ca Sârbia să declare ce dorește: **pace sau războiu!**

Demersul monarhiei noastre.

Atenția încordată a Europei întregi se îndreaptă, în clipa când scriem aceste șire, asupra notei, ce se va prezenta azi guvernului sârb din Belgrad.

S'a săvârșit un atentat mișelesc, care a repus pe Moștenitorul nostru tron și pe soția sa și ancheta ce s-a pornit a *dovedit* negru pe alb, că toate atentatului duc până la Belgrad, aplicând o mulțime de supuși sârbi, — prin societățile lor iredentiste — au provocat acest odios atentat, comuțând pe atentatori, provăzându-i bombe și parale.

Se poate, ca Monarhia noastră supoarte această inzultă, care a răsunat adânc temelile țării noastre? Angele celor două victime princiare cere oare răzbunare și retorsiune, și pacea morților nu le mai putem da viața?

Din aceste motive purcezând, Monarhia noastră, conștie de puterea ce o reprezintă și de demnitatea ce ea călcat în picioare, prezintă acum guvernului sârb nota, în care îi cere seama pentru amestecul destul de rău în tragedia dela Serajevo.

Nota aceasta, al cărei conținut nu se cunoaște încă, se trimite în conformitate cu cercurile conducătoare din Germania și Italia. Textul este cunoscut azi atât în Roma, cât și la Berlin. Din cât a putut să se auză prin ziarele din aceste două țări, Monarhia ar cere o anchetă asupra participării la plănuierea

atentatului a cetățenilor străini, ce locuiesc în Sârbia precum și asupra Sârbilor din regat, despre cari se va dovedi, că sunt părtași la acest complot.

Mai departe ar cere pedepsirea cetățenilor sârbi, cari s'au găsit complicități în atentatul dela Serajevo și o represiune energetică a propagandei iredentiste, jugo-slave, prin desființarea asociațiunilor iredentiste. Monarhia ar cere cu acest prilej, dela guvernul sârbesc, să răspundă la aceasta notă în timp de 48 ore.

Acesta ar fi conținutul notei — după sursă italiană — și nu ne îndoim, că el corăspunde adevărului măcar în liniamente mari.

E un gest demn și conștiu, pe care Austro-Ungaria trebuia să-l facă negreșit, pentru apărarea prestigiului său atât de mult violat prin atentatul dela Serajevo. Urmează acum întrebarea: care va fi răspunsul Sârbiei la aceasta notă, care nu admite nici o terdiversare? Da-va ea satisfacția deplină, ori — ceace nu e exclus — va încerca să incurce lucrurile și să nu dea, în esență, nici o satisfacție corespunzătoare.

În momentul de față, judecând dispoziția cercurilor conducătoare din Belgrad, cari stau sub presiunea cercurilor militare, nu ne putem amăgi cu o părere prea optimistă. Miniștri sârbi nici nu sunt în Belgrad, ci sunt împrăștiati peste întreg cuprinsul țării, implicați în agitățile electorale. Ziarele sârbești folosindu-se probabil de a-

ceastă absență a lunei oficiale, continuă să agite împotriva Austro-Ungariei declarând, că după ce Sârbii nu au nimic cu atentatul dela Serajevo, guvernul sârb nu este aplicat a da nici o satisfacție. Mai mult: chiar Sârbia are dreptul de a întreba Monarhia, cum a putut permite, ca frații ei din Bosnia să fie asasinați și jefuiți. La dispoziția războinică a ziarelor sârbești se mai adaugă faptul *concret*, că rezerviștii sârbi, cari se află în Ungaria au fost chemați de urgență sub drapel; apoi anumite știri despre concentrări, precum și paza podurilor și a casarmelor de ambele părți. În aceiaș vreme citim, că în Muntenegru au fost importate în ultimul timp foarte multe arme și în caz, că Sârbia va mobiliza. Muntenegru se va mișca și el, având acelaș rol ca în primul război balcanic: va năvăli adecă în Bosnia, punând Europa în fața unui »fait accompli«.

Pe lângă toate acestea, ziarele din Petersburg scriu, că dacă Monarhia se va folosi de mișcarea pansârbă, ca motiv de război, Rusia încă se va folosi, tot ca motiv de războiu, de mișcarea ucrainistă — chestia *Rutenilor* — provocată de diplomația austro-ungară.

* * *

Ziarele de mâine vor aduce textul acestei note și în curând se va ști și poziția ce va lua-o Belgradul. Stăm deocamdată în expectativă, deși situația pare a fi extrem de gravă.

ULTIMATUL.

Ambasadorul din Viena al Serbiei, la ordinul guvernului său, a făcut următoarea declarație guvernului imperial regesc, la 31 Martie 1909:

„Serbia recunoaște, că situația ce s'a creat în Bosnia—Herțegovina e un fapt împlinit și nu-i atinge drepturile; drept aceea se va acomoda la ori-ce concludere ce s'ar aduce în legătură cu articolul XXV al concordatului încheiat de puteri la Berlin.

Cedând sfatului marilor puteri, Serbia se obligă, de aici înainte să părăsească față de aneștiune poziția ei de protest și rezistență, ce a luat-o din toamna anului trecut, și afară de aceea se obligă, că va schimba direcția politică ce a urmat-o până acum față de Austro-Ungaria, ca pe viitor să trăiască cu ea în bună prietenie“.

Față de acestea istoria anilor din urmă și mai ales durerosul eveniment din 28 Iunie, dovedește, că în Serbia dominează o mișcare așa de distructivă, care are de scop dismembrarea anumitor teritoare aparținătoare Monarhiei Austro-Ungare. Mișcarea aceasta, care a luat ființă sub ochii guvernului sârb, s'a manifestat, dincolo de hotarele regatului, în acțiuni teroristice, în o serie de atentate și asasinat.

Guverul sârb în loc să fi satisfăcut obligamentului solemn, ce l'a luat asuprași din declarația din 31 Martie 1909, n'a făcut nimic pentru suprimarea acestei mișcări. A tolerat cu indiferență activitatea păcătoasă a diferitelor societăți și reuniuni în potriua Monarhiei; glasul destrăbălat al presei, preamărirea publică a atentatorilor; participarea ofițerilor și funcționarilor în actele aceste revoluționare; propaganda bolnavă ce s'a strecurat în instrucție; a tolerat în sfârșit toate demonstrațiile, cari au agitat populația sârbă la ură în potriua Monarhiei și la disprețul instituțiilor ei.

Toleranța aceasta criminală a guvernului regesc sârb n'a încetat nici atunci, când evenimentele din 28 Iunie, au dovedit în fața lumii întregi, urmările ei funeste.

Din fasiunile criminalilor, care au participat la atentatul din 28 Iunie reiesă, că omorul din Serajevo s'a organizat în Belgrad, că ucigașii au primit armele și materialul explosiv dela ofițeri serbi și funcționari, cari aveau legături cu Narodna Obrana și în sfârșit, că tocmai șefii dela granița sârbească au organizat și au mijlocit trecerea criminalilor și a armelor în Bosnia.

Aceste rezultate ale anchetei nu mai permit guvernului cesaro-regesc se rămână și pe mai departe în expectativa pașnică, ce a dovedit-o ani de-arândul față de machinațiunile, ce s'au concentrat în Belgrad și de acolo au trecut pe teritorul Monarhiei. Dimpotrivă, rezultatele aceste, îi impun datoria imperativă, ca să pună capet mișcărilor păcătoase, cari amenință permanent liniștea Monarhiei.

Pentru ajungerea acestui scop guvernul cesaro-regesc trebuie să provoace guvernul sârb la anunțarea oficială, că reproabă propaganda ce se îndreaptă împotriva Monarhiei austro-ungare, adică complexul acelor nizuinți, cari în ultima lor analiză au de scop

dismembrarea unor teritorii aparținătoare Monarhiei și ia asupra-și suprimarea acestei propagande păcătoase și teroriste, cu toate mijloacele ce-i stau la dispoziție.

Pentru a da acestei îndatoriri formă sărbătorească guvernul sârb va avea să publice în foaia oficială a guvernului regesc următoarea declarație, în pagina primă a numărului 13 din 26 Iulie:

„Guvernul regesc sârb reproabă propaganda, ce se îndreaptă împotriva Austro-Ungariei, adică complexul acelor nizuinți, cari în ultima analiză au de țintă dismembrarea anumitor teritoare și regretă din inimă urmările funeste ale acestor machinațiuni păcătoase.

Guvernul regesc regretă, că în propaganda aceasta au luat parte ofițeri și funcționari și prin această au tulburat raportul de buni vecini, la care s'a obligat solemn guvernul regesc în declarația lui din 31 Martie 1909.

Guvernul regesc reproabă și declină dela sine ori-ce gând sau încercare de a se amesteca în soarta locuitorilor de pe teritorul Austro-Ungar și își ține de datorie să atragă în mod serios atenția ofițerilor, funcționarilor și a tuturor locuitorilor din regat, că pe viitor va proceda cu cea mai mare rigoare față de toți aceia, cari vor participa în aceste machinațiuni pe cari se va nizuși să le prevină respective să le pedepsească, cu toată forța.

Declarația aceasta va aduce o Maiestatea Sa ca ordin de zi, la cunoștința armatei și se publică în monitorul oficial al armatei.

În afară de aceste guvernul regesc sârb se obligă, că:

1. suprimă ori-ce publicație, care agită la ură și dispreț împotriva Monarhiei și a cărei țintă finală este îndreptată împotriva întregității teritoriale a acesteia;

2. disolvă numai decât societatea „Narodna Obrana“, confiscă toate mijloacele ei de propagandă și va proceda tot asemenea și față de ori-ce altă reuniune sau societate, care se ocupă cu propagandă împotriva Monarhiei Austro-Ungarie; guvernul regesc se va îngriji, ca reuniunile dizolvate să nu-și mai poată continua activitatea sub altă formă și sub alt nume;

3. va exclude din instrucția sârbă atât din corpul didactic cât și din rechizitele de învățământ, tot ce e acomodat pentru a lăți propaganda împotriva Austro-Ungariei;

4. depărtează din armată și din oficiile de stat pe toți acei ofițeri și funcționari, cari sunt părtași la propaganda împotriva Monarhiei Austro-Ungare; guvernul cesaro-regesc își rezervă dreptul să comunice guvernului regesc numele acestora și faptele ce le-au săvârșit;

5. primește colaborarea organelor guvernului cesaro-regesc, în Sârbia, ca să suprimă mișcărilor revoluționare ce tind în contra întregității teritoriale a Monarhiei;

6. introduce cercetare judecătorească împotriva acelor membri ai conjurației dela 28 Iunie, cari sunt pe teritor sârbesc; în aceasta percheziție vor lua parte și organele trimise din partea guvernului cesaro-regesc;

7. va deține numai decât pe maiorul Vrijea Tankosik și pe afirmativul Milan Ciganovici amplotat de stat, cari sunt compromiși în urma anchetei din Serajevo;

8. prin dispoziții efective va împiedeca autoritățile sârbești, de a strecura la graniță arme și materii explosive; va dimiti și va pedepsi aspru pe funcționarii de graniță din Sabat și Hosnica, cari au facilitat trecerea peste graniță a atentatorilor dela Serajevo și prin aceasta le-au dat mână de ajutor;

9. va da explicații guvernului cesaro-regesc despre declarațiile necvalificabile ale unor înalți funcționari sârbi, atât din Sârbia cât și din străinătate, cari în urma atentatului dela 28 Iunie în interview-urile ce le-au dat, cu toată situația lor oficială, n'au esitat a se exprima în mod dușmănos despre Monarhia Austro-Ungară;

10. va informa fără amânare guvernul cesaro-regesc despre îndeplinirea ordinațiunii

Guvernul cesaro-regesc așteaptă cel mul până în 25 Iulie la 6 ore seara, răspunsul guvernului regesc.

La nota aceasta se anexează și un memorandum, care arată rezultatul cercetării din Serajevo, în legătură cu persoanele amintite în punct 7 și 8.

Ancheta tribunalului din Serajevo pentru asasinatul comis în 28 Iunie împotriva lui Gavril Princip și complicitii, pentru asasinat sau complicitate, a stabilit până acum următoarele:

1. Conjurația pentru asasinarea Arhiducelui Francisc Ferdinand pe timpul întregirii lui în Serajevo s'a făcut în Belgrad cu colaborarea lui G. Princip, N. Cabrinovic, T. Grabes și cu ajutorul maiorului V. Tankosic.

2. Celea 6 bombe și 4 revolvere browning dimpreună cu patroanele, ce s'au folosit la săvârșirea atentatului le-a predat în Belgrad afirmativul M. Ciganovici și maiorul Tankosic lui Princip, Gabrinovic și Grabes.

3. Bombele sunt granate, pregătite în arsenalul militar din Kraguevac.

4. Ciganovici, pentru a asigura succesul atentatului, a instruit pe Princip, Cabrinovic și Gabres, cum să manueze granatele și a dat lecții de împușcat lui Princip, Grabes, în pădurea de lângă locul de la din Topschider!

5. Ciganovici a organizat întreaga transportarea secretă, ca să facă posibilă trecerea lui Princip, Cabrinovic și Grabes peste granița din Bosnia—Herțegovina precum și strecurarea armelor.

În urma acestei organizații asasinii armele lor au ajuns în Bosnia—Herțegovina cu ajutorul căpitanilor de graniță din Sabat și Hosnica, cu ajutorul funcționarului vamă Rudivoj Grbic și a mai multor persoane private.

AGA-OMMÉ

Dupăce fiecare foiță din hârtia aceasta de țigarete e GUMATA pe margini, fumătorul poate să-și gătească a casă trebuința pe o zi întregă. 1 Carnet de 80 foițe costă 4 fileri.

Poincaré la Petersburg. Poincaré, după cum spun unele informații din sursă diplomatică, a avut alaltăieri o conferință mai lungă cu țarul Nicolae, în biroul țarului; în timpul acesta și Viviani și Sasonov, miniștri de externe a Franței și Rusiei, de asemenea au ținut o conferință mai lungă.

Foile franceze, vorbind despre conferința de alaltăieri a țarului cu Poincaré, spun, că pertractările au privit mai mult raportul dintre Rusia și Suedia. În timpul din urmă relația între Suedia și Rusia nu a fost chiar amicală, căci Suedia se temea în continuu de vre-un atac al Rușilor și de aceea și-a întărit granița și și-a ridicat contingentul armatei. Președintele Poincaré și-a oferit serviciile, de a mijloci raporturi mai amicale, între cele două state, și țarul a primit. Țarul a declarat înaintea lui Poincaré, că Rusia nu are gânduri de atac nici față de Suedia, nici față de alte țări. Cu ocaziunea vizitei sale în Suedia, Poincaré va informa pe regele Suediei, despre declarațiile țarului. Cercul diplomatic rusesc, așteaptă rezultate favorabile, pe urma acestei intervenții.

Pertractările miniștrilor de externe au gravitat exclusiv în jurul chestiunilor balcanice. Viviani a declarat, că diplomația rusă și franceză e în perfect acord, referitor la toate chestiunile externe.

Camera. Ședința de Joi a Camerei a fost foarte agitată. Înaintea de trecerea la ordinea zilei, deputatul sârb Iosif Raiasișich a răspuns la acuzele ridicate de către deputatul Szmrecsányi, în interpelația sa în chestia atentatului din Serajevo.

Baronul Raiasișich, ocupându-se de interpelarea lui Szmrecsányi, zice, că trebuie așteptat rezultatul anchetei și sentința, în-

ainte de a putea trage consecințele atentatului din Serajevo. Apără pe Sârbi, nu numai pe cei din Ungaria, ci și pe Sârbi din Bosnia. Sârbi sunt fideli patriei și dinastiei, și fac o politică în cadrele statului.

Despre activitatea „Narodna Ochranei“, spune, că nu se poate vorbi serios fără dovezi concrete. Trebuie să se facă deosebire între propaganda sârbească și aspirațiile pansârbești. E o greșală a face responsabil pe regele Sârbiei și guvernul sârbesc pentru rezultatele marelui propagande sârbe și apără pe frații Pribicevici, de învinuirea, că ar fi luat parte la agitațiile sârbești.

După discursul lui Raiasișich, Camera a continuat dezbaterile pe paragrafi a proiectului pentru urcarea pretului timbrelor. În cursul dezbaterii s'au petrecut scene vehemente, între președinte și opoziționali.

Deputații Polonyi Dezső și Polonyi Geza, precum și Palugyai și Sümegi, sunt duși în fața comisiei de imunitate. Comisia pronunță îndată sentința, eschizând pe Polonyi Dezső dela 15 ședințe, Polonyi Geza dela 35, Palugyai dela 30, iar Sümegi primește admoniție protocolară.

Tisza nu se declară despre situația externă.

Înainte de interpelații contele Tisza ia cuvânt și declară, că la interpelațiile opoziției cu privire la politica externă, nu e în stare nici acum să dea răspuns; are însă nădejde, că incurând va fi în situația de a putea răspunde. Roagă pe interpelanți să-și amâne interpelațiile, căci nu e în interesul țării a atinge chestiunile, cari formează obiectul interpelațiilor.

Cu toate acestea deputatul Mezössy Béla își desvoaltă interpelația și reproșează lui Tisza, că nu caută a întări Ungaria în interne, ca evenimentele externe să nu afe-

țeara neorganizată. Se ocupă apoi de stările din Bosnia, pentru cari face responsabil pe ministrul Bilinski.

Contele Tisza răspunde imediat lui Mezössy și declară, că afirmațiile din interpelație nu corespund întru toate adevărului. Atacă politica guvernului coaliționist și spune, că opoziția să nu-și iee informațiile din șziarele Vieneze, căci aceste nu sunt corecte. Astfel, privitor la consiliul comun de miniștri, ziarele au lansat o mulțime de știri, pe când de fapt, s'a vorbit numai de măsuri politenești și nici-decum despre reforme. Nu se va face n'ci o schimbare în administrația Bosniei, căci nu e de lipsă, cazul cu Sârbia se va putea aplană și pe cale pacinică.

Mezössy ia din nou cuvântul și Tisza polemizează cu mai mulți deputați opoziționali, cari provoacă un agitat schimb de vorbe.

Deputatul Sághy, care a anunțat interpelație în chestia depozitului de carne dela Predeal, își amână interpelația.

Noaptea la 11 ore, președintele închide ședința.

Garda parlamentară în acțiune.

Ședința de ieri a Camerei de asemenea a fost bogată în scene sgomotoase și scandaloase. Deputatul Sümegi, care făcuse mare gălăgie în ședința anterioară a fost extradat comisiei de imunitate, care la condamnat la excludere dela zece ședințe.

Fiindcă Sümegi, cu toate aceste s'a prezentat la ședință, și n'a voit să părăsească sala nici după somațiile președintelui, a fost dat afară cu forța.

Opoziția a provocat din acest prilej, mari tulburări, astfel, că a trebuit să se suspende ședința în două rânduri.

FOIȚA.

Schiță.

I. Murășanu.

Poziția admirabilă, cu drum de țară neted și bine pietruit, cu mirezme de păduri afunde, cari stăpâneau împrejurimile pretutindeni — și mai ales școala spațioasă, — a făcut, ca, în Pietroasa, să se țină, dacă nu de mai multeori, cel puțin odată pe an petrecere împreună cu producții teatrale. Și se abăteau într'acolo cu astfel de ocazii inteligenții români până pe departe, nu numai „rusticii“ inteligența dela sate, dar chiar și „domnii“ inteligența noastră mai aleasă, dela orașe — cum se aude spunându-se...

Pe ziua anunțată, de cum prinde soarele să apuce în declin, se aud duruituri de căruțe cu un cal ori cu doi, flămânzi amar de drumul obositor, mișcând abia pe ulițele Pietroasei și sunându-și clopoțelele dela grumaz. Din când în când se opresc pe la mijlocul satului și vizitiul ridicându-se în picioare privește în jur întrebător; dar cum nu se arată nimeni să-i îndrepte, mână mai departe. La distanță anumită însă li așteaptă tineri cu cocărzi de aranjeri la butonieră, se recomandă îndrăsneț și le indică ograda la care să tragă...

Părintelui Gavril din Plopeni, îi su-

ridea mustața, când îl întimpinău acești tineri rezezi la vorbă și elastici în mișcări. Le întindea mâna aspră strângându-i cu putere, mulțămia cu glas tare și nu uita să-și recomande pe doamna și domnișoara infășurate în țoale uriașe, până după urechi, cuprinzând, îndărăpt, întreg dricul cărucioarei.

Dintre toate „convenirile sociale“ din jur părintelui Gavril nu-i era favorizată nici una, ca petrecerea din Pietroasa. E drept, că în fiecare an după petrecere își propune cu tărie să n'o mai cerceteze viața întregă. De câteori însă primește invitarea îi vine așa o emoție, un îndemn, care îl desarmează cu totul și, privind în ochii rugători ai Aureliei, trânteste hârtia imprimată frumos, pe masă:

— Tot atâta, să mai mergem odată!

În ziua cu petrecerea, care e pusă totdeauna ori pe Dumineca, ori pe-o sărbătoare, părintele Gavril începe liturghia mai de timpuriu ca alte dăți, ori se poate citi din mișcări chiar, că puțin se grăbește cu ocaziunea asta rară. După liturghie aleargă acasă, dă pe față cu apă, își piaptână părul și barba, se primenește cu baine negre și întrebă întorcându-se cu multă stăruință, de câteori preuteasa deschide ușa, dereticând ceva prin casă:

— Voi sunteți gata? Vedeți și grăbiți, că strig să prindă!...

Seara, la producția teatrală, părintele Gavril se simțeste așa de înviorat; aleargă

dela un prietin la altul pipăindu-i; salută cu capul și fața radiată de-o bucurie sărbătorească... Când se ridică cortina apoi, rămâne locului, ca împietrit, și până la ultima vorbă ce-o spun diletanții se pare, că se gândește la ceva. Sunt cari, dela primele gesturi caraghioase, ori mai puțin succese ale diletanților, își întorc fața superbă, cu un fel de compătimire până în sfârșit; sunt alții pe care se vede, că îi impresionează plăcut întreg jocul, bat în palmi și din expresia feții se vede cum aprobă propozițiile spuse; și sunt apoi, pe fața cărora nu se poate citi nimic. — Părintele Gavril după exterior, face parte dintre cei din urmă. Nimic nu se pare a-l impresiona din toate, cu cari se chinuiesc cele câteva persoane pe scenă; nimic din ținuta publicului, care isbucnește în hohote de râs, când cutare oftează și exclamă, între sughițuri: „Cer divorț Nicolae...“ roșii amândoi, ca sfecla, până după urechi...

Pieza odată încheiată, lumea isbucnește în urale și aplauze — poate sincere, poate din obicei. Barbații reflectând asupra predării se retrag la un pahar de bere și o gură de aer.

Părintele Gavril, în restimpul acesta, se strecoară mai aproape de scenă — și când apare întâiul diletant, pe sub draperiile cu motive țărănești — îi întinde mâna strângându-l cu putere, și-l felicita cu glas tare:

— Foarte bine, foarte bine! Vezi așa...!

În vacanță.

— *Ecou din afară.* —

(M.) S'au închis din nou porțile largi ale școalelor și numărul enorm al tineretului nostru studios, din toate părțile, — a alergat spre căldura și mireazma dulcilor vetre părintești. Acum se află cu toții în jurul lor înfruptându-să cu bucuriile nepretuite, în măsura pe care numai ele sunt în stare să le-o ofere... Și în seara aceasta cu arome de Iulie, copleșit de cântecul amintirii, îmi trec pe dinaintea atâtea icoane, crâmpee de visuri și sfârmături de planuri făurite cândva, într-o zi de toamnă poate — alergând cu închipuirea înderăpt, ca în aerul unor adieri îmbalzamate. Și mai ales, ochii mei se opresc de astădată în jurul *tinerilor clerici* a bisericii noastre, așa cum se prezintă în poziția și faza nouă, în care au intrat încă cu începutul anului încheiat.

După o corvadă lungă de ani, în fine s'au făcut frumoșii și demult așteptații pași de-a strânge *acasă*, rând pe rând pe tinerii clerici ai diecezelor noastre unite, împrăstiați prin diferite convicte catolice, unde în timpul din urmă mai ales, s'au făurit metode de educație străină și cu totul dujmane sufletului nostru românesc. Toamna anului încheiat este întâia care a văzut fapt împlinit acest *pium desiderium* de ieri. În pepinierile de sufuri patriotice, ascunse sub masca sfintei religii, nu mai aveau ce căuta leviții unei apostolii de mâne în biserica noastră românească. Căci erau lipsiți în felul acesta de creșterea cea mai de căpetenie, pe care o dictează stăruitor imperiozitatea zilelor de azi. Puterea acestei convingeri a biruit.

Avem de-acum vetrele proprii, în jurul cărora vor fi adăpostiți cu căldură părintească *toți viitorii preoți ai bisericii noastre ro-*

mânești unite (chestia clericilor din Buda-
pesta, fiind de altă natură, nu va fi fără
folos, atingându-să cu altă ocaziune, în câteva
alineate speciale); vor fi împărtășiți cu po-
vețele necesare pentru chemarea de mai
târziu, așa după-cum o pretinde aceasta
spiritul specific al împrejurărilor dela noi și
după lipsele poporului nostru credincios; vor
fi crescuți sub ochii Arhireilor și — se va
incepe o direcție nouă pe toate terenele,
pornită dintr'un surplus de idealism și con-
vingerea limpede a unei înălțătoare chemări
pentru biserica care ne ocrotește de secolii...

— Iată un vis centenar, pe cale de-a
îmbrăca haina de argint a realizării, nemai
având împotrivă nici o stavilă; un vis pentru
a cărui prime licăriri au asudat atâtea umbrele
mari ale bărbaților noștri, dela Arhireul
exilat — până la *Bunea*.

Ne întărește în credința aceasta și ne
edifică semne și porniri, cari au venit din
unele părți ca Oradea-mare. Clericii acestei
dieceze românești, împrăstiați mai înainte
prin diferite seminare, veșnic expuși bruscării
celor mai scumpe sentimente, în fine adunați
în jurul vetrii proprii, curând i-au simțit
căldura binefăcătoare; și au simțit curând
necesitatea arzătoare a multor mijloace de
cultivare și nobilitare, așa cum sufletul lor
pretindea, opriti până acum „dela cetitul
foilor și a cărților... opriti să-și nobiliteze
spiritul, sufletul, mintea“ (vezi „Unirea“ nr.
115, 1913).

Este explicabilă așadar însuflețirea cu
care s'au pus să-și suplinească golurile simți-
toare, să-și primenească părțile degenerate.
Societatea de lectură „*Sf. Ioan Gură-de-aur*“
înființată anul trecut, acest scop îl urmărește;
ea într'adevăr le va fi un mijloc, dintre cele
mai puternice, pentru acest lucru. „Înființarea
acestei societăți este un semn spre bine,
pragul, începutul și îndemnul veșnic grăitor

al muncii pe ogorul cultivării proprii; este
un început fericit al unei vieți noi, a unei
vieți active și aducătoare de roade bogate...“
cum scrie un corespondent din acele părți
(vezi „Unirea“ nr. 115, 1913). Și ca se
stăruim mai mult în jurul acestei porniri,
ne place să credem, că faza aceasta nouă, în
care au intrat clericii din Oradea-mare, în-
tr'adevăr este un semn spre bine. Cu atât
mai mult, fiind-că în părțile acele, de altfel
și așa expuse binisor curentilor de pe *Pusta-
mare* — s'a putut experia puțină conștiință
națională, nu numai în popor, dar chiar și
între preoți. Căci numai așa putem explica
indolența și desinteresul multora, bunăoară
față de ziaristica noastră și spriginirea
gazelor cari ne înjură în fiecare zi de
două-ori, fără se mai facem amintire de
societățile diverse streine din cari fac parte.
Afirmăția din urmă mai ales s'ar putea în-
tări cu multisoare cazuri concrete.

Stările de până acum însă, avem con-
vingeri întemeiate, că vor lua o altă față!

Pornirile clericilor din dieceza Gherlei,
în cadrele „Asociațiunii“ sunt o dovadă eclan-
tantă. Celor de Oradea-mare, societatea „*Sf.
Ioan Gură-de-aur*“ le va oferi ajutoare in-
calculabile. Și iată care-i însemnătatea
lucrurilor și a momentelor înșiruite aici!

Pe urma clericilor de Oradea mare au
pășit, clericii din Lugoj, deasemenea în
toamna anului încheiat, înăiaoară strânși
în jurul vetrii proprii.

Momentele aceste le semnăm, pentru-să
tragem atențiunea asupra timpului sosit de-o
organizare, o apropiere a clericilor noștri
din cele patru seminare — prin statorirea
unei armonii de sentimente și scoaterea la
suprafață tot mai mult a unui ideal comun,
pentru înfăptuirea căruia să pornească o
muncă intențată culturală-bisericească, fără
scăpături. Sunt atâtea cauze cari așteaptă
sprigin, în locul întâiu din partea aceasta.
Așa, frumoasa *mișcare antialcoolică*, inițiată
de clericii din Blaj, propadată de toți
leviții tineri ai bisericii noastre, din cele
patru seminare, ar putea lua un cuvânt
demn de însemnătatea unei idei ca aceasta,
care la alte popoare a triumfat demult;
Sfintele misiuni, activitate în cadrele „Asoci-
ațiunii“, *cursuri de analubeți*, — sunt tot
atâtea cauze sfinte și înălțătoare, cărora le-ar
presta servicii însemnate, aducându-le puțină
jertfă, în zile verii, fără ca să-și jignească
ceasurile recreării trebuincioase... Și în forma
aceasta s'ar putea continua, arătând cu de-
getul clericilor noștri și cu aceasta întegei
tinerimii române, nemărginirea cerului de
Iulie. Ne oprim însă, căci o propoziție sub-
liniată pe care sufletul deobște o înțelege,
vorbește mai mult adese-ori, decât pagini
întregi de hârtie, cu argumentațiile cele mai
convingătoare.

La tot cazul însă, chiar și vacanța
acestei veri, ar trebui să fie pentru clericii
noștri un prilej de acumulare și concentrare
a forțelor, cari se pot întrebuița pentru
luminarea, contactul instructiv al poporului
nostru și înjghebarea unor frumoase porniri
tineresti, pline de toată lauda.

Dar chichitele muzicii curând fac să
tresară inimile de o agitație dulce, de-o cu-
tremurare ușoară.

Din apartamentul, în care s'au retras
bărbații gesticulând, vin hohote și crâmpeie
de vorbe spuse tare, iar prin fumul gros se
înălță și cobor formele păharelor cu bere
spumoasă.

După vechiu-i obicei, părintele Gavril,
câteva momente mai rămâne regulat, în sala
de dans, plimbându-și privirile în jur și
oprindu-și-le pe vre-o mutră ce-i pare cu-
noscută; își infundă cu tărie mâinile în pan-
taloni, zimbește în barbă — și, privind
încodată spre preuteasa și Aurelia, cari stau
sfioase la o parte, — face un gest din în-
treagă față, par'car vrea să le îmbărbăteze
— și se strecoară și el în gălăgia bărbaților
postați în jurul meselor de brad, încărcate
cu pocale de bere spumoasă.

În acordurile orhestrii se începe dansul;
frunțile se închină și brațele se chiamă.
Arar, când vre-un tinăr face compliment
maestos în apropiere, domnișoarele tresar,
își ridică abia ochii și își întind voalul ma-
melor, garde damelor...

Sunt fete, cari dansează neîntrerupt;
trec dela brațul unui gavalier la brațul
celuia alt, purtătoare de ceva putere magne-
tică în clipirea ochilor, în ritmul mișcărilor, cu
o grațiozitate drăguță; toți le dau târcoale și se
simțesc bine, dacă le pot avea pentru o țară.

Sunt apoi fete, cari sunt scăpate prin

prietini, frați, cunoscuți, — și sunt, cari nu
au pe nimeni, întâmplându-se astfel să nu
facă un singur pas noaptea întreagă... Așa
s'a întâmplat cu domnișoara Aurelia, acum,
nu știu, pentru a câtea oră... Părintele s'a
apropiat de ușă în mai multe rânduri. Pri-
vește întrebător spre preuteasa și Aurelia,
cari stau tot în locul lor cu un fel de tristețe
apăsătoare în priviri — și iar se retrage,
din ce în ce mai agitat, comandând încă o
sticlă de bere... „Așa, așa frate Solomoane,
curată batjocură pe noi ce fac tinerii!“

Părintele Solomon poartă în suflet
aceeaș durere amară, dar e mai stăpânit în
sentimente... În cele din urmă părintele
Gavril înaintează printre părechile dansatoare
până aproape de preuteasa și Aurelia; își
freacă palmile și le agrăiește încet:

— N'a venit nimeni?

— Nu!

— Mare batjocură! Mare...“

Luacând două degete apoi peste mus-
tață, întinde mâna Aureliei — și părintele
Gavril se pornește aprins pe tactul muzicii,
în mișcări corecte, ca în vremea când era
tinăr; joacă pe Aurelia două ture depline —
și se strecoară tăcuți, fără o vorbă, luându-și
drumul spre Plopeni... Ajuns acasă părintele
își propune firm să nu mai iele parte la nici
o petrecere, vieța întreagă. Dar totuș, la
anul, când primește invitarea, îi vine așa un
fel de emoție, un îndemn, care îl desarmează cu
totul și, căutând în ochii rugători a-i Aureliei,
trânțește hârtia imprimată frumos, pe masă:

— Tot atâtea, să mai mergem odată!

Pagini științifice.

Impresii din Bucovina.

de prof. Iuliu Maior.
(Continuare).

După-ameazi, urc trenul ce duce la Ițcani, unde întâlnesc o ceată de învățători și învățătoare, cari mergeau și ei la Congres. Ne suim apoi în vicinalul ce duce la Suceava, unde ne întâmpină comitetul. Pe mine și pe dl. inspector din Sibiu dr. Onisifor Ghibu, singurii oaspeți din Ardal, ne încartirează la mânăstirea sf. Ioan-cel Nou.

Abia ne depusem bagajele, ni-se și aduse la cunoștință, că în sala de gimnastică, unde se va ține ca mâne congresul, democrații au o întrunire politică. Curioși de o astfel de adunare mergem și noi să ascultăm desbaterile cari se sfârșeau. Un învățător voia să facă o contrapropunere, care după părerea prezidiului nu se ținea de obiect; după un mic scandal i-se detrage cuvântul și ne mai fiind altceva la ordinea zilei ședința se închide, iar dl. dr. Aurel cavaler de Onciul, deputat în Camera Bucovinei și în Reichsrat, prezidentul partidului democrat, strigă un „la revedere fraților mâne la Congres”. „Mergem” fu răspunsul prezentilor.

În Bucovina sunt adecă două partide politice: cel național român și al democraților, cari se bat în capete și se urăsc imprumutat. Democrații de sub conducerea lui Oaciul văzându-și scăpat terenul de sub picioare, voiau se facă propagandă politică între învățătorii adunați la Congres, de aceea ținură ei adunarea aceea tocmai în preziua congresului în Suceava. Dar mai intenționau ei și altceva, și anume fiind potrivnici regenerării neamului românesc din Bucovina, voind să susțină și pe mai departe sistemul utracvist în școale, fiind așadară contra naționalizării școalelor, te miri din care cauză, ei, îndată-ce au auzit că la Congres se va vorbi și împotriva susținerii și pe mai departe a utracvismului, adecă a propunerii în două limbi: românească și nemțească în școale, au pretins sus și tare, ca dl. profesor Vasile Greciuc și dl. învățător-superior Cosmiuc — cari erau luați în program — să nu vorbească la acest congres, căci altfel ei vor face scandal.

Pentru-ca să se vadă însă și mai bine uneltirile mârșave ale acestor democrați periculoși, cari se numesc astfel, pentru-că în timpul din urmă au început a atrage în mrejele lor și poporul, de care „domnii” din Bucovina nici ca la noi nu se interesează, țin să amintesc și aceea, că văzând că Congresul se va ține pe lângă toate opintirile lor, deputații democrați Onciul și Kyssanowicz s'au prezentat în persoană la contele Görz, locțiitorul președintelui țării: contele Merun, spunându-i să nu permită ținerea acestui congres, deoarece cu această ocaziune vor veni învățătorii din România și din Ardeal, iară cei din Bucovina vor înscena manifestații panromaniste și iridentiste și aceasta tocmai la Suceava, fosta capitală a Moldovei și în granița dinspre România. Drept răspuns la aceasta guvernul țării a pus la dispoziția prefectului din Suceava nu mai puțin de 40 jandarmi, cari la cel mai mic scandal, provocat se înțelege de democrați, aveau să disoalve Congresul și să-i împrăștie pe congresiști în toate părțile lumii. Iată ce sunt în stare să facă „mangriștii” Bucovineni!

(Va urma.)

Cătră cetitori.

Aflându-ne în semestrul al II-lea al anului, rugăm pe Stimatii abonenti, să binevoiască a-și renouă abonamentele. Cei ce sunt în restanță de pe anii trecuți să-și achite dătoriiile. Foaia nu se mai poate susține fără abonamente plătite înainte și suntem siliți, ori a a-o înceta, ori a-o reduce la foaie săptămânală. Altfel nu o mai putem duce. Deci apelăm la Onor. abonenti și îi rugăm să ne trimită prețul foaiei.

Red. și Administrația.

Diverse.

Terminul concursului de primire în Internatul Vancean de băieți din Blaj e 10 August st. n. Condițiile de primire detaliate sunt a se vedea în nr. 68 al „Unirei”, pagina din urmă.

O donațiune Ligei culturale. Un mare proprietar în Ialomița, Mariu Ionescu a donat Ligei Culturale în memoria defuncțiilor săi copii suma de 2000 lei, din al cărei venit să se înlesnească studiile unui student sărac, român din Ardeal.

Reuniunea femeilor gr-cat. și gr-or. din comitatul Târnavei mici și-a ținut adunarea generală în 12 Iulie a. c. în Diciosâmărtin. La această adunare s'a prezentat un număr foarte mare de membrii, arătând prin aceasta interesul, ce-l poartă față de Reuniunea, care are un scop așa de frumos, ca ajutorarea văduvelor și orfanilor săraci din comitatul nostru. Cu ocaziunea aceasta s'au înscris de membre nouă: Dna Livia Dr. Căluțiu, Dna Nuți Șogan ca membre fundatoare, D-na Ludovica Bian, Miți Boila, Volumnia Costea, Eugenia Muntean și văd. Silvia Vancea ca membre pe vieată și alți mulți membrii și membre ajutoare. Averea Reuniunii cu ținea anului a fost de 5985 cor. 70 fil. Aceasta încă ne arată că interesul față de Reuniune crește pe zi ce merge și putem spera, că Reuniunea noastră va împărtași cu ajutoare din an în an un număr tot mai mare de văduve și orfani săraci.

Tot în ziua adunării, seara a avut loc un concert și o producțiune teatrală, care a succes peste măsură de bine.

Fiind scopul, pentru care se folosește venitul curat așa uman, s'au făcut și următoarele suprasolviri: Dna văd. Aneta Zahan 25 cor., V. G. Maior 10 cor., Dumitru Hancu Craiova 20 cor., Dr. Marcian Căluțiu 10 cor., Ioan Moldovan 10 cor., G. Repede 10 cor., Aug. Folea 10 cor., Dr. Emil Folea 10 cor., Laurențiu Pascu 10 cor., Dr. Virgil Radeș 10 cor., Carolina Popp 10 cor., Dr. Ioan Bian 6 cor., Pintér József 8 cor., Dna Ludovica Bian 3 cor., Alexandu Birtolon 3 cor., Dr. I. Ioanovicu 3 cor., Dr. R. Muntean 3 cor., Dostál Kálmán 3 cor., Royko Géza 3 cor., Iulius Anca 2 cor. 50 fil., Dr. Romul Boila 2 cor., Al. Muthu 2 cor., Dan. Boila 2 cor., Dr. Erdős Izor 2 cor., Ioach. Langa

2 cor., Enea P. Bota 2 cor., T. Tănăzan 2 cor., G. Oancea 1 cor., Fira Costea 1 cor., Emil Frâncu 1 cor., Ioan Coman 1 cor. Lukács Béla 40 fil., Vasile Pop 40 fil.

Reuniunea femeilor aduce mulțămite și pe această cale marinimoșilor jertfitori și totodată mulțamește domnilor teologi cari au alergat cu dragă inimă la Sântmărtin spre a ne inviora inimile cu frumosul lor concurs precum și d-șoarelor și domnilor diletanți.

Dr. Virgil Reulescu
secr. al reun.

Federația sportivă și de gimnastică a românilor din Ungaria. În primăvara aceasta s'a înființat în Orăștie „Federația sportivă și de gimnastică română din Ungaria”. Președintele ei Liviu de Herbay, ne-a adresat o circulară, în care spune între altele, că „Federația” privește instrucția cea mai intensă fizică a tinerimii noastre de ambe sexe, de o însemnătate primordială, din care motiv a luat în programul său de acțiune și următoarele: Organizarea mai uniformă a cluburilor sportive și de gimnastică existente și promovarea constituirii de societăți noi.

Introducerea unei instrucții mai corespunzătoare mai multilaterală și mai intensă, sprijinind înmulțirea numerică și profundând cunoștințele profesorilor noștri de gimnastică de ambele sexe, îndemnând forurile competente să le ridice vaza morală dându-le mai multă importanță ca până acuma, și să le amelioreze starea lor materială asigurarea de „Burse” corăspunzătoare din partea Federației, cu deobligamentul de a studia și în țări străine la diferitele concursuri și Olimpiade anumite ramuri sportive și de gimnastică de a face raport amănunțit despre experiențele făcute, cu propuneri concrete, eventual a compune și un „regulament” pentru trebuințele noastre etc.

Petreceri. Tinerimea română din Reteag și jur invită la Petrecerea împreună cu teatru ce se va ține la 9 August a. c. în școala gr. cat. din Reteag, eventual în pavilion, cu ocaziunea adunării generale a reuniunii învățătorilor din jurul Gherlei. Începutul la 7^{1/2} ore precis.

— Inteligența din Monor și jur invită la Petrecerea de vară care se va ține Duminică în 2 August st. n. 1914 în sala școlii confesională gr-cat. din loc.

Mari erupții de petrol. Din România se anunță, că la o sonda a societății „Astra Română”, din Bana, au început alaltăeri violente erupțiuni de petrol, cum încă n'au existat în aceea regiune. Sonda este situată în apropiere de marginea satului și are o adâncime de 670 metri. Livezi și grădini pe întinderi mari au fost complet distruse. O singură scântee dacă s'ar produce, s'ar provoca grozave dezastre; tocmai din motivul acesta s'au luat severe măsuri de pază, iar focurile din sat sunt stânse.

Beuturile oprite pe vasele de războiu ale Americii. Americanii ne premerg și în privința aceasta. De curând a intrat în vigoare legea, care oprește întrebuintarea de alcool pe vapoarele americane. Legea s'a adus cu toate că ofițerii de marină au protestat din toate puterile. Se zice, că de adio ofițerii au ținut un strajnic banchet. Pe corăbii nu mai pot bea. Pe uscat se înțelege că pot să-și răsbune, pentru abnegațiunea ce li-s'a forțat.

Activitatea culturală pe Câmpie. În 5. Iulie s'au ținut prelegeri populare în Cătina. Deși cerul amenința cu ploaie, țărani în haine de sărbătoare i-au primit pe domni prelegători, postați în două rânduri regulate, de celea două părți ale drumului. Atâta veselie amestecată cu însuflețire se putea ceti pe fețele lor.

Se vede cât de colo în ei spiritul bine disciplinat prin cuvântul înțelept al părintelui protopop, și mai ales prin rara-i blândeță ce-l caracterizează.

Un lucru încă e de remarcat aici: Uștiorii bisericii, unde s'au ținut prelegerile, au fost străjuți de doi impenați. E semn și aceasta că părintele protopop ține sus steagul naționalismului în mijlocul poporenilor săi, de aceea autoritățile civile priveau cu ochi îngrijorați orice fel de adunare, chiar și când știn dinainte, că programul vorbirilor e absolut inofensiv.

Mai bine ne putem răsbuna asupra lor, pentru astfel de precauțiuni jignitoare pentru noi, dacă nu le dăm de lucru, și mai ales dacă nu-i băgăm de loc în seamă. Înșuși se simt atunci atât de stingheriți, și li-e greu de poziția lor ridicolă.

Notarul și-a luat loc în strană. Cuprins în atmosfera aceea bisericască, și-a pierdut din ținută ori ce element „țanțoș”, și astfel desfăcut de mondurul oficios, sămăna mai mult a dascăl blajin, ce-și ocupă cu destulă cuviință locul din apropierea altarului.

A vorbit: Gavril Hinteau într'un graiu deslușit arată rostul Asociațiunii în mijlocul poporului nostru, și cum acest așezământ se ocupă cu toate trebuințele noastre. Cornel Popa combate cu multă îndârjire folosirea alcoolului, sfătuiind pe oameni să se ferească de acest venin jidovesc. Ioan Pop cu vorba-iscusită știe să predice atât de interesant și paragrafi rigizi ai legilor, ce se referesc mai de aproape de țaranul nostru. Ioan Crișan descoperă câteva păcate generalizate în familiile sătenilor, arătând influința lor rea asupra creșterii copiilor, și dând povește ascultătorilor, cum să-și îndrepte viața pe matca cea adevărată. „Căci atâtea păcate rod la rădăcina poporului nostru — zice dsa — încât cunoscându-le mai de aproape trebuie să-i sângereze inima de durere aceleia, care-și iubește cu adevărat neamul, și vede cât de cu greu se pot schimba năruurile rele învechite, și cât de cu anevoie îți poți întemeia o nădejde într'un viitor mai bun”.

Ar fi banal să mai amintesc cu câtă băgare de seamă au fost urmărite vorbele oratorilor, după ce cuviința a fost inspirată ascultătorilor și de locașul sfânt, în care s'au ținut prelegerile.

Pe 19 Iulie a fost fixată ținerea prelegerilor în Tușin, unde s'a prezentat însă un singur conferențiar din această trupă ambulăntă.

Convocare. Onorații membri onorari, fondatori și ordinari ai „Reuniunii învățătorilor gr. cat. din comitatele Sătmar și Ugocea aparținătoare diecezei Gherla” precum și sprijinitorii și prietenii instrucțiunii populare sunt invitați a participa la a XVII-a adunare generală ordinară, care se va ține la 13 August st. n. a. c. în sala școlii confesionale greco-catolice din Șomcuta-mare—Nagysomkut.

Constantin Lucaciu m. p. Ștefan Pop m. p.
președinte. secretar.

Păzesc ministerul de războiu. De alaltăieri edificiile ministerului de războiu sunt păzite cât se poate de sever. Măsurile aceste au fost luate din motivul, că s'au văzut câțiva oameni suspecti, cari umblau în jurul ministerului. Poliția circulă în continu în jurul edificiului.

Deputația militară română la Petersburg. Alaltăieri a sosit la Petersburg deputația regimentului 5 de roșiori, ea să înmăneze țarului uniforma regimentului său. Deputația s'a compus din colonel Herescu, căpitan Ionache, locotenent Varodin, sublocotenent Buduși și încă doi subofițeri. Au asistat la recepțiune ministrul României în Rusia, Diamandy cu secretarul legatiunii. Deputația a oferit pe lângă uniforma regimentului, și un album de fotografii privitoare la petrecerea familiei țarului la Constanța.

— Învățătorii din jurul Jiboului invită la Petrecerea de vară ce se va aranja cu ocaziunea adunării generale a „reuniunii învățătorilor români sălăgeni” în Jibou (Zsibó) la 9 August st. n. 1914 în sala cea mare a hotelului „Unio”. Venitul curat este destinat în favorul bibliotecii despartământului Someș a „R. I. R. S.”

Se știe, că jidanii și țiganii, nu se îndeleptesc cu lucrul câmpului. Ocupațiunea predilectă a jidovilor e geșeful, pravălia, crișma, iar mai rar li vezi mănând și plătind cu biciul în mărtoga slabă, sleita de puteri. Dar timpurile se schimbă. Fiind un neam foarte spornic, neamul jidovesc, în sfârșit trebuie să se încerce și cu coasă și cu secerea, dacă voiește în tot chipul să ferească această țară, astfel aflăm, că în comitatul Sabolcs, șiruri întregi de jidovi stau aplecați asupra holdelor, și oamenii se uită cu un fel de mirare la ei, văzând că seceră. Se 'ntelege, că lucră la stăpâni jidani. La îndemnul rabinului din Nyiroaia, jidovii s'au angajat și la săpat de cucuruz și crumpene și culesul de cucuruz. În sfârșit li vedem dară îndeplinind și lucruri productive.

MAI NOU.

Incidentele româno-bulgare.

Correspondentul „Universului” a avut o întrevedere cu ministrul României, dl Derussy. Acesta a primit imediat pe correspondent, deși, fiind răcit de pe drum, era în pat.

Dl Derussy i-a comunicat că România are cea mai mare bunăvoință pentru continuarea întreținerii de relațiuni amicale cu Bulgaria.

Ambele guverne se străduiesc să creeze o stare de lucruri la graniță, cari pe viitor să zădărnicească asemenea incidente de graniță.

Cele două guverne studiază posibilitatea împingerii posturilor de grăniceri cu câte 100 de metri mai înăuntru de linia de frontieră, spre a împiedeca o comunicare prea imediată între grăniceri.

Repet — a încheiat dl Derussy — că se va face tot posibilul spre a restabili împrejurări normale la graniță.

Ziarele mai nouă aduc știri din ce în ce mai pașnice. În ultimele două zile n'a avut loc nici un incident.

Agencia bulgară declară, prin o telegramă, că ambele guverne au căzut de acord, în ce privește aplanarea incidentelor dela graniță, fixând și condițiile.

Studenții români deținuți în Sibiiu.

Cei 31 studenți, de a căror arestare am pomenit în numărul trecut, se află încă tot în arest preventiv în Sibiiu. Procurorul din Sibiiu Dr. Csáky a redactat actul de acuză, cerând reținerea lor în arest preventiv.

„Universul” de azi aduce știrea, că studenții ar fi fost condamnați la 15 zile închisoare, pentru-că nu s'au supus ordinelor date de jandarmi de aș da jos tricolorul dela piept și au ripostat cu lovituri și cuvinte injurioase.

Știrea aceasta nu se confirmă.

Ministrul Pacsi la Belgrad.

Aflând de nota urgentă a Monarhiei noastre, ministrul prezident Pacsi s'a reîntors ieri la Belgrad. A primit ultimatul ce s'a predat ministrului de comerț Pacsi, apoi a convocat consiliul de ministri.

Lu orele zece s'a prezentat prințului-regent Alexandru, cu care vor merge la băile din Brannicica, pentru a se consulta cu regele Petru.

România mobilizează?

Ziarul „Ujság” din Cluj, primește din Viena următoarea depeșă: »La bursă s'a lăfit vestea, că România a dispus mobilizarea ceea-ce a provocat o spaimă grozavă. Vestea a cauzat mare panică și devaluarea hârtiilor de valoare».

După demers, declarare de război.

Ziarul »N. Fr. Prs.« scrie, că lu caz, când Serbia nu ar da răspuns multumitor Monarhiei, guvernul austro-ungar, încă astăzi va declara războiu Sârbiei.

Partea Literară.

Vizitație canonică în Maramurăș.

27 Iunie — 24 Iulie 1913.

(Continuare).

22 Iulie—Marți.

Preasfinția Sa e tot bolnav și nu poate veni la Apșa de mijloc și Apșa de jos. Noi trebuie să ne sculăm des de dimineață, ca să putem pleca la 6 ore la:

Apșa de mijloc—Középpapsa.

Intârziind însă Rs. Fabian, n'am putut pleca decât la 7 ore. Mergem iar la podul de fier dela Biserica-albă. Trecuți peste Tisa am așteptat o oră, căci n'au sosit trăsurile dela Apșa. Timpul era frumos deschis, după atâta amar de ploaie. La 8 ore au venit 24 călăreți și 9 trăsuri, una pe arcuri. Au venit mulți țărani în trăsuri, spre întâmpinare. Au întârziat însă, pentru că numai la miezul-noptii le-au sosit caii dela munte.

Drumul ne duce în stânga până aproape de Satslatina; de acolo la dreapta suind pe un platou cu pământ puțin fructifer, de unde se întinde o priveliște frumoasă în dreapta, sus pe valea Tisei și a Vișăului. Nu mai puțin frumoase apar îndărăpt dealurile împădurite dela Sighet, spre Sarasău, Câmpulung etc. Pe platou în stânga e o grădină frumoasă de pomi, alui Cziple Zsiga, jude de tablă, de origine din Biserica-Albă. La jumătate drumul suim un deal prost, prin pădure unde ne așteaptă vre-o 20 copii, veniți din curiozitate. De ceea parte asemenea e o priveliște foarte frumoasă, deși nu așa întinsă și deschisă. Dealul până aproape în valea Apșitei acoperit cu pădure mărunță, ici-colea presărate căsi ale săracilor, cari vreau să șeadă în pădure, pentru ca să aibă lemne și să fie aproape de băile dela Ocna-Slatina, unde merg să lucre. Valea Apșitei e fructiferă, se face cucuruz, ca și în cel mai bun pământ din alte locuri. Apșița e și numele unui sat rusesc. Afară de Apșița curge prin sat și un pârâu cu numele: Dobric.

După o spirală lungă din vârful dealului la dreapta ajungem în sat la poarta triumfală, fără inscripții, fără steaguri. Era să primească notarul Fejes, dar nevenind Preasfinția Sa nu și-a ținut cuvântarea. Popor era în proporție puțin, având comuna peste 3000 locuitori. Insufletirea încă nu a fost prea mare. În comună sunt două parohii; beneficiul inferior și superior. Mergem întâiu la biserica din beneficiul inferior. Biserica e așezată pe un dâmb înalt, țuguiat, cu foarte puțin loc plan de-asupra, e de-o parte de sat. Priveliștea e frumoasă în vale și în sus, și în jos. Nu e în proporție cu greutatea suirii la biserică.

Biserica e veche din 1400. Se deosebește de celelalte la turn, care nu e așa țuguiat, e mai larg. E și mai înaltă și spațioasă, decât celelalte. Pe-o tablă neagră e scrisă cu ceară următoarea informație: «S'au înnoit, prin zugrăvire aciasta s. Biserica cu cheltuiala mai multor, prin necruțata osteneală alui H^m Pop George, cantor și curător, anno 1822. Și s'au sfințit prin Pr. on. Petru Anderco vic. al Mar. și Vasilie Volosan, p. r. t. al Sighetului, Teodor Rednic prot. al Coseului, Grigore Mihályi paroh al Apșei de mijloc, Mihail Ciple și părin-

tele satului Demetriu Vultur, fiind de față D. Vasile Manu jurat mare al Sighetului». Pictura e frumoasă în toată biserica. Sunt icoane vechi de-ale tuturor sărbătorilor, cari se părăndă spre sărutare poporului, după cum e sărbătoare. În tinda femeilor sunt multe icoane de Nicula, bătute pe pictura frumoasă de pe perete. Pe pereți sunt bătute apoi o mulțime de feșnice de lemn, câte pentru o lumină. Fiecare femeie are lumină și feșnic deosebit și la liturghie le aprind, mai ales văduvele făcând un fel de pomenire pentru cei morți. Toată tinda e astfel numai cu funingină, stricând cu totul pictura frumoasă a bisericii, care abia se mai vede. Ce miros pot răspândi apoi atâtea lumini aprinse, într'o biserică îndesuită, nu prea spațioasă!

În biserică se află și steagul, sub care au luptat Apșenii sub Francisc Rákóczy în 1704. De-o lature e închipuit un călăreț înainte semiluna între 17—04. Pe margini sunt ciucuri roș, alb, verde. De ceialature două flori roșii-galbine. Steagul, flamura e tăiată dela jumătate și se sfârșește în două capete înguste. E găurit în unele locuri de gloanțe. Când sunt ceva serbări de amintirea lui Rákóczy e dus totdeauna și steagul dela Apșa. Pe steag e scris, acum cam spălăcit: «Pro libertate».

Sf. liturghie s'a celebrat afară. A predicat Rs. Domide, esplicând textul Evangheliei. Nu s'a cuminecat nime. Poporul trebuia să stee pe coasta țăpișă, de tot incomod.

(Va urma).

Dr. V. Moldovan.

Vrei să câștigi?...

Atunci deschide portită norocului comandând fără amânare cel puțin unul sau două din lozurile ce oferim mai jos.

Cor. 500,000.—

este câștigul al doilea al lozurilor cu premie convertite dela Banca ipotecară ungară, care va ieși la sorti la tragerea din

25 August a. c. și

UN MILION

va fi câștigul principal și totodată și cel mai mare din lume, care se va sorti la tragerea din 27 Decembrie a. c. iar 400,000.— 75,000.—, 25,000.—, etc. la tragerile din 5 și 25 Octombrie. Tot lozul câștigă necondiționat, așadară nici un risc, nici o pierdere la mijloc!

6 trageri la an:

25 Februarie, 25 April, 25 Iunie 25 August, 25 Octombrie și 25 Dec. Nime să nu întârzie a-și cumpăra cel puțin unul-două din lozurile acestea înainte de proxima tragere. Pentru a înlesni fiecui cumpărarea acestor lozuri, le vindem de prezent pe prețul redus de: 36 rate lunare à 640 cor. per bucată. Dar vindem și două lozuri împărechiate, adică unul dela Banca ipotecară ungară cu 6 trageri la an și unul dela Prima casă de păstrare pestană din patrie cu 3 trageri la an, — adică împreună cu 9 trageri la an pe 40 de rate lunare à 10 cor.

Câștigurile principale:

Cor. 1,000,000.—, 500,000.—, 400,000.—, 300,000.—, 3 a 200,000.—, 2 a 100,000.—, 2 a 75,000.—, 50,000.—, 30,000.—, 3 a 25,000.—, 6 a 10,000.—, etc. etc.

După solvirea ratei prime imediat i-se trimite cumpărătorului lista de rate legală, care conține condițiunile și în care se introduc numărul lozurilor cumpărate. Pe baza aceleia cumpărătorul participă la joc, privindu-l eventualele câștiguri exclusiv pe el chiar și înainte de a fi achitat toate ratele lunare, adică prețul lozurilor.

Cine ne asighează primele 3 rate de odată, aceluia îi cvităm excepțional rata a 4-a gratuit. Explicațiuni amănunțite i-se trimit la cerere ori cui franco. Notăm în fine, că 130 milioane face suma totală ce se distribue ca câștiguri până la sfârșitul jocului.

Tot omul să-și încerce norocul! Cumpărați lozurile împărechiate! Mai stați la îndoială, că lozurile ce oferim n'ar prezinta celea mai extraordinare șanse de câștig împreunate fiind cu cel mai bun sistem de păstrare? Bani nu se pierd după 6 trageri ca la loteria de clase, ci unul și acelaș loz în caz de noroc se poate trage și de mai multe ori cu câștig, căci lozurile acestea nu-și pierd valoarea. Ele sunt garantate și din partea statului, sub a cărui controlă se întâmplă și tragerile, publice fiind.

Rugăm respectuos P. T. cetitori a adresa comanda la adresa:

Ústředná Banka účastinny spolek

Budapest, József-körút 31/a.

BIBLIOGRAFIE.

În tipografia seminarială din Blaj a apărut:

Jertfe

piesă dramatică în patru acte de OCTAVIAN PRIE.

Este o minunată concepție a fe-
lului cum poporul dela sate a tre-
buit să jertfească tot ce a avut
mai ales, ca să-și poată mântui
vieța și moșia, lasate în multe
locuri pradă capriciilor boerești de
pe vremea aceea. În sbuciumările
aceste de conservare, cade jertfă
mai ales tineretul. Flăcăii iau calea
spre codru, iar fetele sunt aduse
în curțile boerești. Se prezintă în
cursul acțiunii vieța noastră dela
sate în toată a ei splendoare. Șe-
zătoarea, datinele clăcilor boerești,
o frumoasă duminecă seara la sate,
sunt tablouri, cari își au farmecul
lor deosebit

Se poate comanda la Librăria
seminarială din Balázsfalva—Blaj
și costă 1 cor. plus porto 10 fil.

Se află de vânzare la *Librăria
Seminarială din Blaj*

Icoana dlui I. HRISTOS
și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4'30 cor. fco. Mărimea
icoanelor $4\frac{1}{70}$ cm.

Conjugarea verbului în cele
trei dialecte române. Contribuții la
studiul limbii românești de *Dr. Octavian
Prie* profesor Blaj 1914. Autorul prezintă
conjugarea verbului în dialectul daco,—
macedo—și istro-român cu toate varietățile
de forme fonetice și morfologice. La urma
fiecarui timp se face o amănunțită revistă
asupra formelor congruente și divergente
ale conjugării fixate de comunicatele diferi-
ților filologi. Este un studiu instructiv, mai
ales că „conspectul tabelaric al conjugării
verbului în cele trei dialecte, este îndejuns,
ca să se vadă unitatea conjugării românești
și să se stabilească o orientare sistematică
în privința aceasta.

Costă 60 fil. și se poate comanda la
librăria seminarială din *Balázsfalva—Blaj*.

Istoria bisericească pentru șco-
lile elementare greco catolice de *Stef. Roșian*.
Prețul 50 fil. + 5 fil. porto.

Admirabilul tablou •

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din
vieța noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Semi-
narului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul freat
2'20 cor.

Proprietar, editor: **Emil Tatar**.

Redactor responsabil: **Augustin Gruția**.

Paturi de fer,

de aramă și jumătate aramă, paturi de copii,
zițuri de căruță, sicrie de noapte, closete
pentru odăi, spălător, stativ de haine, cuier,
cluscă pentru șoareci și cloțani, matrațe pe
coarde și sârmă de oțel, așezate pe rame
de lemn și fer, perdele și cadre de aramă,
țesături de drot, paravane pentru cuptoare,
ținătoare de cărbuni și lemne, vâtrae, lopoți
și alte unelte pentru focărit, dimpreună cu
stativ, pat-canape de fer contractabile, dim-
preună cu saltea de sârmă, divanuri scl.
Aranjamente de hotel, spitale, restaurante,
de grădini scl. *liberează în prețul cel mai
moderat*

Garai Károly

pregătitor de mobile de fer și aramă în
A R A D.

(66) 28—52

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cismădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mo-
bile etc. în condiții avantajoase și cu
premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani
gr.-cat. *avantajii deosebite*) pe cazul morții cu
termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigu-
rări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre
și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe
contra *accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig.*
p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la
finea anului 1913 . . . . . k. 5,755,858'27
Capitale asigurate pe viață achitate . . . . . 5,635,328'12
Starca asigurativilor cu sfârșitul anului 1913 } foc „ 144,436,366'—
} viață „ 12,067,702'—

Fonduri de întemeiere și de rezervă . . cor. 2,696,458'—

Prospecte și informații se dau gratuit în
birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de
cunoștință se primesc în condiții favorabile în
serviciul institutului.

53

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fier pentru
clopote a lui

Fiul lui Antoniu Novotny

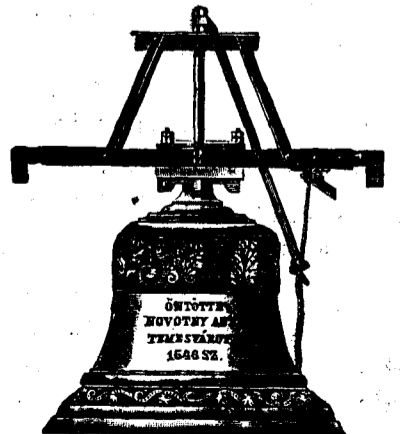
în Timișoara-Fabric

63

□ clopotele găurite □

de mine inventate și mai de
multe ori premiate, cari sunt
provăzute în partea superioară —
ca violina — cu găuri după figura
S și pentru aceea au ton mai in-
tensiv, mai limpede, mai plăcut
și cu vibrarea mai voluminoasă,
decât cele de sistem vechiu, așa
că un clopot patent de 327 kg.
este egal în tonul unui clopot
de 461 gk. făcut după sistemul
vechiu. Mai departe se recomandă
spre facerea scaunelor de fier
bătut, de sine stătătoare, —
spre preadjustarea clopotelor
vechiu cu ajustarea de fier
bătut — ca și spre tunarea de
toaca de metal.

Prețuracurii ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.